

Kirje

26.1.2023

VN/705/2022
VN/705/2022-MMM-98

Jakelun mukaan

Viite EU:n yleisasetus 2021/1060¹
CAP-suunnitelma-asetus 2021/2115²

Päätös paikallisten toimintaryhmien eli Leader-ryhmien ja paikallisten kehittämisstrategioiden hyväksymisestä ja rahoituksesta kaudella 2023–2027

1 Leader-valintakomitean esityksen hyväksyminen

Maa- ja metsätalousministeriö on tänään hyväksynyt Leader-valintakomitean esityksen paikallisten toimintaryhmien eli Leader-ryhmien ja paikallisten kehittämisstrategioiden hyväksymisestä ja suuntaa antavista rahoituskehyksistä liitteenä 1 olevan taulukon mukaisesti ja tässä päätöksessä esiteillä perusteluilla. Liitteessä 2 ovat kunkin Leader-ryhmän omat, ryhmäkohtaiset perustelut.

2 Leader-toimintaa ohjaavat säädökset ja Leader-toimenpide Suomen CAP-suunnitelmassa

EU:n tasolla yhteisölähtöistä paikallista kehittämistä eli Leader-toimintaa ohjaavat yleisasetuksen ja CAP-suunnitelma-asetuksen lisäksi komission toimeenpanoa ja valvontaa koskevat asetukset, sekä Suomen CAP-suunnitelma 2023–2027, jonka Euroopan komissio hyväksyi 31.8.2022. Kansallisella tasolla Leader-toiminnasta säädetään lailla yhteisen maatalouspolitiikan strategiasuunnitelman hallinnoinnista (hallinnointilaki, 1324/2022) ja lailla maaseudun kehittämisen tukemisesta rahoituskaudella 2023–2027 (kehittämistukilaki, 1325/2022) sekä niiden nojalla annettavilla valtioneuvoston asetuksilla.

Suomen CAP-suunnitelman mukaan ”Leader-toimenpiteellä toteutetaan yleisasetuksen (Art. 31–34) mukaista yhteisölähtöistä paikallista kehittämistä. Leader-toiminnalla parannetaan maaseudun elinvoimaisuutta, kehitetään paikallisia palveluja ja elinkeinoja, tuetaan mikroyrityksiä ja yrittäjyyttä ja

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) 2021/1060 Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahasto plussaa, koheesiorahastoa, oikeudenmukaisen siirtymän rahastoa ja Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahastoa koskevista yhteisistä säännöksistä ja varainhoitosäännöistä sekä turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahastoa, sisäisen turvallisuuden rahastoa ja rajaturvallisuuden ja viisumipolitiikan rahoitusvälinettä koskevista varainhoitosäännöistä

² Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) 2021/2115 jäsenvaltioiden yhteisen maatalouspolitiikan nojalla laadittavien, Euroopan maatalouden tukirahastosta (maataloustukirahasto) ja Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta (maaseuturahasto) rahoitettavien strategiasuunnitelmien (YMP:n strategiasuunnitelmat) tukea koskevista säännöistä sekä asetusten (EU) N:o 1305/2013 ja (EU) N:o 1307/2013 kumoamisesta

Postiosoite	Käyntiosoite	Puhelin	Faksi	s-posti, internet
Postadress	Besöksadress	Telefon	Fax	e-post, internet
Postal Address	Office	Telephone	Fax	e-mail, internet

Maa- ja metsätalousministeriö

lisätään osallisuutta, tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Leader-toiminta on ihmisten ja yhteisöjen aktiivointia ja neuvontaa sekä rahoitusta ideoiden toteuttamiseksi. Leader-toiminta ja sen lisäarvo perustuvat Leader-periaatteisiin.” CAP-suunnitelmassa kuvataan myös Leader-toimintatavan lisäarvoa ja Leader-periaatteiden toteuttamista.

Suomen CAP-suunnitelmassa Leader-toimenpiteen rahoitukseen on varattu 230 miljoonaa euroa julkista rahoitusta, josta EU:n osuus on 43 prosenttia, valtion osuus 37 prosenttia ja kuntien osuus 20 prosenttia. Rahoitus jakautuu alatoimenpiteisiin seuraavasti:

- Paikallista kehittämisstrategiaa toteuttavat toimet eli hankerahoituskehys 180 miljoonaa euroa (alatoimenpide 1)
- Toimintaraha 47,9 miljoonaa euroa (alatoimenpide 2)
- Valmistelutuki 2,1 miljoonaa euroa (alatoimenpide 3)

Kaikki toiminta-alueiden kunnat ovat sitoutuneet Leader-ryhmien osarahoitukseen. Hakuohjeen mukaisesti osa rahoituskehyksestä jätetään jaettavaksi kauden aikana kehystarkistuksessa ja osa jätetään jaettavaksi valmistelutukena seuraavan kauden strategioiden valmisteluun.

3 Leader-ryhmien ja paikallisten kehittämisstrategioiden haku

Leader-ryhmäksi haku kaudelle 2023–2027 oli kaksivaiheinen. Haun ensimmäisessä vaiheessa kuvattiin Leader-ryhmän toiminta-alueita ja toimintaa ja toisessa vaiheessa valmisteltiin paikallinen kehittämisstrategia.

Maa- ja metsätalousministeriö ohjeisti Leader-ryhmien haun ensimmäisestä vaiheesta 6.4.2020 ja tarkensi hakuohjetta 8.12.2020 ja 19.3.2021 (VN/5498/2020). Haun ensimmäisessä vaiheessa 31.5.2021 mennessä hakemuksia jätettiin 52 kappaletta. Maa- ja metsätalousministeriö antoi hakijoille Leader-valintakomitean ja ulkopuolisen arvioitsijan palautteen 19.11.2021.

Maa- ja metsätalousministeriö ohjeisti Leader-ryhmien haun toisesta vaiheesta 4.3.2022 (VN/705/2022). Strategiavalmistelua ja hakuohjetta käytiin läpi maa- ja metsätalousministeriön järjestämissä tilaisuuksissa 18.3.2022 ja 25.3.2022. Maa- ja metsätalousministeriö ohjeisti hakemuksen liitteeksi 3 tulleesta ELY-Leader-yhteistyöasiakirjasta 3.5.2022 (VN/13441/2022). Leader-ryhmät toimittivat toisen vaiheen hakemukset 23.6.2022 mennessä ja liitteet 3 ja 4 14.10.2022 mennessä. Maa- ja metsätalousministeriö ohjeisti 12.9.2022 Leader-ryhmiä rahoitettavien hankkeiden valintakriteereiden palautuksen aikataulusta siten, että liite 5 tulee palauttaa viimeistään 25.1.2023, eikä 31.12.2022 mennessä, kuten hakuohjeessa oli ohjeistettu. Valintakriteereiden valmistelun tueksi maa- ja metsätalousministeriö järjesti tilaisuudet 12.10.2022 ja 9.11.2022.

4 Valintakomitean tehtävät, kokoonpano ja työskentely

Maa- ja metsätalousministeriö asetti 29.6.2021 Leader-ryhmien valintakomitean (VN/13715/2021). Valintakomitean tehtävänä oli arvioida Leader-ryhmien paikalliset kehittämisstrategiat, valita rahoitettavat ryhmät ja tehdä esitys niiden suuntaa antavista rahoituskehyksistä. Valintakomitean puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja sekä sihteeri olivat maa- ja metsätalousministeriöstä. Valintakomitean toinen sihteeri oli Ruokavirastosta. Valintakomitean jäsenet olivat työ- ja elinkeinoministeriöstä, ympäristöministeriöstä, Ruokavirastosta, Luonnonvarakeskuksesta, Suomen Kylät ry:stä, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry:stä, elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskuksista, maakuntaliitoista ja Suomen Kuntaliitto ry:stä.

Leader-valintakomitea kokoontui kesän ja syksyn 2022 aikana 13 kertaa. Valintakomitea arvioi jokaisen hakemuksen ELY-keskusalueittain ja pisteytti hakemukset kriteerien perusteella (Liite 3). Pisteytyksen skaala oli 0-5 (0=Strategia ei täytä kriteeriä, 1=Strategia täyttää kriteerin kauttaaltaan heikosti, 2=Strategiassa on joitain puutteita kriteerin osalta, 3=Strategia vastaa kriteeriin kohtalaisesti, 4=Strategia vastaa kriteeriin hyvin, 5=Strategia vastaa kriteeriin erinomaisesti). ELY-keskusten ja maakuntien liittojen edustajat eivät osallistuneet oman alueensa hakemuksien arviointiin. Samoin valintakomitean jäsenet jääväsivät itsensä mm. asuinkuntansa Leader-ryhmän hakemuksen käsitteystä.

Valintakomitean käytettävissä oli myös ulkopuolisen arvioinnin havainnot. Arviointi kohdistui hakemusten kohtiin alueen kuvaus ja nykytilan analyysi; kehittämistarpeet ja tulevaisuuden näkymät; kehittämisen painopisteet ja rahoitussuunnitelma. Arvioinnin toteuttivat Aluekehittämisen konsulttitoimisto MDI Public Oy yhdessä TK-Evalin kanssa. Maa- ja metsätalousministeriö tulee julkaisemaan ulkopuolisen arvioinnin yhteenvetoraportin.

5 Valintakomitean perustelut ja suuntaa antava rahoituskehys paikallista kehittämisstrategiaa toteuttaviin toimiin

Valintakomitea esitti 22.12.2022 maa- ja metsätalousministeriölle, että kaikki 52 Leader-ryhmää hyväksytään kaudelle 2023–2027. Leader-ryhmäkohtainen suuntaa antava rahoituskehys valintakomitean linjausten mukaisesti on liitteenä 1. Liitteessä on listattu Leader-ryhmät numerojärjestyksessä etelästä pohjoiseen, Leader-ryhmän toiminta-alueen kunnat, maaseuturahaston tukikelpoisen maaseutualueen asukasmäärä, valintakomitean antama arvosana strategian laadun perusteella, myönnettävä suuntaa antava rahoituskehys strategiaa toteuttaviin toimiin (hankerahoituskehys) ja sen perusteella laskettu toimintarahaa määrä.

Leader-ryhmät hakivat paikallista kehittämisstrategiaa toteuttaviin toimiin julkista rahoitusta yhteensä noin 217 miljoonaa euroa. CAP-suunnitelmassa tähän on varattu yhteensä 180 miljoonaa euroa. Valintakomitea esitti suuntaa antavissa rahoituskehyksissä jaettavaksi noin 176 miljoonaa euroa ja kehystarkistuksessa jaettavaksi jää siten noin 4 miljoonaa euroa.

Hakuohjeessa on yksityisen rahoituksen tavoitteeksi koko Suomen tasolla asetettu 35 prosenttia Leader-toimenpiteen kokonaisrahoituksesta. Paikallisissa kehittämisstrategioissa yksityisen rahoituksen tavoite on keskimäärin 33 prosenttia strategian kokonaisrahoituksesta.

Hakuohjeen mukaisesti Leader-valintakomitean tekemään esitykseen ryhmän rahoituskehuksesta vaikutti paikallisten kehittämisstrategioiden laatu sekä toiminta-alueen asukasmäärä painotettuna ydin- ja harvaan asutun maaseudun asukkailla. Valintakomitea muodosti Leader-ryhmäkohtaisen paikallista kehittämisstrategiaa toteuttavien toimien suuntaa antavan rahoituskehysten seuraavasti:

1) Laskettiin rahoituskehys asukasmäärän perusteella. Tukikelpoisen maaseutualueen asukkaat aluetyypeittäin painotettuna: 70 euroa per harvaan asutun maaseudun asukas, 60 euroa per ydinmaaseudun asukas, 40 euroa per kaupungin läheisen maaseudun asukas ja 20 euroa per maaseudun paikalliskeskusten asukas. Yhteensä noin 69,5 miljoonaa euroa eli 40 % jaettavasta hankekehuksesta. Leader-ryhmien tukikelpoisen maaseutualueen asukasmäärät kaupunki-maaseutuluokituksen aluetyypeittäin on laskettu Tilastokeskuksen 250 x 250 m väestöruutuaineiston avulla.

2) Laskettiin kehys pisteytyksen perusteella. Laatusihteitä oli mahdollista saada yhteensä 35 eli enintään 5 pistettä per kriteeri. Pisteytyksen keskiarvo oli 26,6 (keskimäärin 3,80 per kriteeri); minimi 19,5 (2,79) ja maksimi 33,1 (4,73). Laatusihteiden perusteella tehtiin porrastettu kerroin 0,6–1,0 ja lisäksi käytettiin laskennallista kerrointa 0,56. (Porrastus: pisteet yli 30 → kerroin 1; pisteet 28–30 → kerroin 0,9; pisteet 26–28 → kerroin 0,8; pisteet 24–26 → kerroin 0,7; pisteet alle 24 → kerroin 0,6). Laskettiin haettu kehys * kerroin pisteiden perusteella * laskennallinen kerroin. Yhteensä noin 95,5 miljoonaa euroa eli 54 % jaettavasta hankekehuksesta.

3) Laskettiin yhteen kehys asukasmäärän perusteella ja kehys pisteytyksen perusteella (= laskennallinen kehys) ja tämän jälkeen sovellettiin seuraavia lisäperusteita, joiden perusteella esitetään myönnettäväksi yhteensä noin 10,8 miljoonaa euroa eli 6 % jaettavasta hankekehuksesta:

- Myönnetään korkeintaan 100 % haetusta.
- Myönnetään vähintään 70 % haetusta. Tällä pyritään turvaamaan kohtuullinen mahdollisuus strategian toteuttamiseen kaikille.
- Myönnetään vähintään 2,5 miljoonaa euroa vähintään 24,5 pistettä saaneille (vastaa keskiarvona 3,5 pistettä per kriteeri, eli strategia täyttää kriteerin vähintään kohtalaisesti tai hyvin). 2,5 miljoonan euron hankerahoituskehysellä toimintaraha on 833 333 euroa, mikä keskimäärin mahdollistaa 2 henkilön palkkaamisen toimintarahalla. Kuitenkin myönnetään korkeintaan 100 % haetusta.
- Myönnetään vähintään 2 miljoonaa euroa, mikä mahdollistaa noin 1,5 htv toimintarahalla.
- Lisäkehys yhdistyville ryhmille: laskennallinen kehys * 0,1.

Leader-ryhmittäinen suuntaa antava rahoituskehys paikallista kehittämisstrategiaa toteuttaviin toimiin vaihtelee 2,0 ja 7,0 miljoonan euron välillä ja on keskimäärin noin 3,4 miljoonaa euroa.

Tällä päätöksellä jaettava suuntaa antava rahoituskehys on alustava varaus, joka toimii pohjana valtion toiminta- ja taloussuunnitelman valmistelulle Leader-toiminnan osalta rahoituskauden 2023–2027 aikana. Leader-toimintaa varten kohdistetaan vuosittain myöntämisvaltuuksia sen mukaan, miten niitä on vahvistettu valtion talousarviossa. Myöntämisvaltuudet osoitetaan maa- ja metsätalousministeriön päätöksellä ELY-keskusten käytettäväksi vuosittain sen jälkeen, kun asia on käsitelty valtioneuvoston raha-asiainvaliokunnassa.

6 Toimintaraha

Maa- ja metsätalousministeriö myöntää Leader-ryhmille tällä päätöksellä toimintarahaa. Toimintaraha on kiinteämääräinen osuus Leader-ryhmän julkisesta rahoituskehuksesta ja se on tarkoitettu

Leader-ryhmänä toimimisen kustannuksiin. Yleisasetuksen 34 artiklan 1(c) kohdan mukaisesti toimintaraha on tarkoitettu strategian ja sen toiminnan edistämisen hallintoihin, seurantaan ja arviointiin, mukaan lukien sidosryhmien välisen yhteydenpidon helpottaminen. Näiden tehtävien kustannukset tulee kattaa toimintarahalla tai Leader-ryhmän itse hankkimalla muulla rahoituksella, eikä näiden tehtävien kustannuksia saa kattaa Maaseuturahastosta rahoitetuilla Leader-ryhmän omilla kehittämiss Hankkeilla. Toimintaraha voi olla enintään 25 prosenttia paikallisen strategian julkisen rahoituksen kokonaismäärästä. Toimintarahan määrä on sitä suurempi ja suhteellinen osuus sitä pienempi, mitä suurempi on suuntaa antava rahoituskehys paikallista strategiaa toteuttaviin toimiin. Liitteessä 1 on suuntaa antavaan kehykseen perustuva toimintarahan määrä Leader-ryhmittäin.

Leader-ryhmän tulee tallentaa toimintarahaansa koskevat tiedot Hyrrä-tietojärjestelmään sen mukaisesti, miten edellisessä kohdassa kuvattuja myöntämisvaltuuksia jaetaan (valtioneuvoston asetus yhteisen maatalouspolitiikan strategiasuunnitelman hallinnoinnista, 1376/2022, hallinnointiasetus, 10 §). Hallinnointiasetuksessa on säädetty myös toimintarahan ja sen ennakon maksamisesta (11 ja 12 §) ja toimintarahan toteutumisen arvioinnista (13 §). Leader-ryhmät hakevat toimintarahan maksua Ruokavirastolta Hyrrä-tietojärjestelmän kautta. Toimintarahan maksu perustuu paikallisen kehittämissstrategian toteutumisen etenemiseen, jota arvioidaan Leader-ryhmän kautta haettujen hanke- ja yritystykien maksatusten etenemisen perusteella.

Toimintarahan maksuprosentti lasketaan seuraavalla kaavalla: $[\text{toimintaraha}]/[\text{rahoituskehys paikallista kehittämissstrategiaa toteuttaviin toimiin}] \times 100$. Esimerkki: Jos rahoituskehys paikallista kehittämissstrategiaa toteuttaviin toimiin on 2 500 000 euroa ja siihen perustuva toimintarahan määrä on 833 333 euroa, on toimintarahan maksuprosentti 33 prosenttia. Toimintarahaprosentti puolestaan lasketaan paikallisen strategian julkisen rahoituksen kokonaismäärästä, eli paikallista kehittämissstrategiaa toteuttavien toimien ja toimintarahan yhteenlasketusta määrästä. Tässä kuvatussa esimerkissä kokonaisrahoitus on $2\,500\,000 + 833\,333 = 3\,333\,333$ euroa, jolloin toimintarahaprosentti = $833\,333 / 3\,333\,333 = 25$ prosenttia.

Leader-ryhmä voi alkaa käyttää tähän päätökseen perustuvaa toimintarahaa Leader-ryhmien hyväksymispäivästä eli 26.1.2023 lähtien. Toimintarahan kustannukset ovat tukikelpoisia kyseisestä päivästä lähtien. Toimintarahan käyttö tulee suunnitella siten, että Leader-ryhmä voi hoitaa sillä rahoituskautta 2023–2027 koskevat tehtävät Ruokaviraston myöhemmin antaman rahoituskauden sulkeamisen ohjeistuksen mukaisesti vuoteen n+2 eli 2029 saakka.

7 Rahoituksen käytön ehdot

Leader-ryhmän, sen toiminnan sekä paikallisen kehittämissstrategian toteuttamisen on noudatettava Suomen CAP-suunnitelmaa 2023–2027 sekä edellä kohdassa 2 mainittuja EU:n ja kansallisia säädöksiä. Leader-ryhmien on noudatettava myös edellä mainittujen säädösten nojalla annettuja maa- ja metsätalousministeriön ja Ruokaviraston päätöksiä ja ohjeita.

Suuntaa antava rahoituskehys on alustava varaus, joka toimii pohjana, kun Leader-ryhmille kohdistetaan vuosittaisia myöntövaltuuksia. Maa- ja metsätalousministeriö voi poiketa Leader-ryhmän suuntaa antavasta rahoituksesta, jos ryhmä ei täytä Leader-ryhmälle ja sen toiminnalle Suomen CAP-suunnitelmassa asetettuja vaatimuksia, tai ryhmälle osoitettua rahoitusta on jäänyt käyttämättä, tai ryhmä osoittaa perustellun lisärahan tarpeen.

Leader-ryhmän ja paikallisen kehittämissstrategian tulee noudattaa seitsemää Leader-periaatetta, jotka on kuvattu EU:n yleisasetuksessa ja Suomen CAP-suunnitelman Leader-toimenpiteessä: alueperustaisuus, kumppanuus, monialainen paikallinen kehittämissstrategia, alhaalta ylös lähtevä hallinto, yhteistyö, verkostoituminen ja innovatiivisuus.

Kumppanuus tarkoittaa käytännössä muun muassa Leader-ryhmän hallituksen kolmikantaperiaatetta ja säännöllistä vaihtuvuutta: Päättävän elimen tulee koostua tasapuolisesti, eli kullakin on yhden kolmanneksen edustus, seuraavien tahojen edustajista: 1) paikallinen julkinen hallinto, 2) yhteisöt (yhdistykset, suuret yritykset) ja 3) paikalliset asukkaat. Hallituksen tai muun päättävän elimen jäsenen yhtäjaksoinen toimiaika voi olla enintään kuusi vuotta. Halutessaan Leader-ryhmä voi päättää ja määrittää säännöissään, että yhtäjaksoista toimiaikaa voi jatkaa enintään kahdella vuodella, jos jäsen siirtyy päättävän elimen puheenjohtajaksi.

Alhaalta ylös lähtevä hallinto -periaate puolestaan tarkoittaa käytännössä sitä, että Leader-ryhmän työntekijöillä ja luottamushenkilöillä tulee olla riittävä Leader-toimintatavan osaaminen. Leader-ryhmällä tulee olla riittävä taloudellinen ja hallinnollinen osaaminen Leader-toimintaan kuuluvien tehtävien hoitamiseen.

Suomen CAP-suunnitelman mukaisesti Leader-ryhmän alueen kuntien tulee sitoutua rahoittamaan vähintään 20 prosenttia Leader-ryhmän julkisesta rahoituksesta vuosittaisen kertosuoritusperiaatteen mukaisesti. Tällä tarkoitetaan sitä, että kunta ei voi kohdentaa rahoitusosuuttaan hankekohtaisesti tai asettaa rahoitukselle muita ehtoja.

EU:n toimielimillä, maa- ja metsätalousministeriöllä, Ruokavirastolla ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilla on oikeus suorittaa valtuuttamallaan henkilöillä ennakolta ilmoittamatta Leader-ryhmän toimintaan, tuen maksamiseen ja myöntämiseen sekä rahoituksen käyttöön liittyviä tarkastuksia. Leader-ryhmä on velvollinen korvauksetta esittämään heille kaikki tili- ja muut asiakirjat, joilla tarkoitetaan myös sähköisiä tiedostoja, sekä muutoinkin avustamaan tarkastuksessa.

8 Muutoksenhaku

Tähän päätökseen saa Leader-ryhmien hyväksymisen osalta hakea muutosta Helsingin hallinto-oikeudelta päätöksen liitteenä olevan valitusosoituksen mukaisesti.

9 Lisätietoja

Lisätietoja päätöksestä antavat erityisasiantuntija Laura Jänis (p. 02951 62090) ja neuvotteleva virkamies Leena Anttila (p. 02951 62240), etunimi.sukunimi@gov.fi.

Maa- ja metsätalousministeri

Antti Kurvinen

Erityisasiantuntija

Laura Jänis

Liitteet	Liite 1: Taulukko Leader-ryhmien rahoituskauden 2023–2027 suuntaa antavasta rahoituksesta Liite 2: Leader-ryhmittäiset perustelut Liite 3: Paikallisen kehittämissstrategian arviointikriteerit Liite 4: Valitusosoitus
Jakelu	Leader-ryhmät
Tiedoksi	Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset Maakuntien liitot Leader-valintakomitea Maa- ja metsätalousministeriö, maaseudun kehittämissyksikkö Ruokavirasto Työ- ja elinkeinoministeriö Ahvenanmaan maakuntahallitus ja -liitto